

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Анелия Александрова Касабова, ИЕФЕМ – БАН

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен 'доктор'

по научна специалност „Теория и история на културата“

Автор: Райна Георгиева Николова

Тема: "Рефлексията за жената в творчеството на две писателки от ранно-модерна Венеция – Модерата Фонте и Лукреция Маринели“

Научен ръководител: проф. д.н. Ангел Ангелов, ЮЗУ „Неофит Рилски“

Още в началото искам да изкажа своите поздравления и към научния ръководител, и към докторантката. Представеният дисертационен труд не е обикновен. В българската хуманитаристика не са много изследователите, дръзващи да представят свой критичен прочит на творчество на чужди автори от отдалечени исторически епохи. Райна Николова е избрала трудна, но значима тема: "Рефлексията за жената в творчеството на две писателки от ранно-модерна Венеция – Модерата Фонте и Лукреция Маринели“. Чрез подходящо подбраните конкретни примери – знакови писателки от венецианския литературен и обществен живот от края на XVI в. и началото на XVII в., авторката успява да представи големия няколковековен дебат на европейската култура – дебата между половете и за половете, за природата и ценността на човека (*querelle des femmes / des sexes*). Анализирането на обширната полемика в европейската мисловна традиция около ролята и мястото на жените е актуална и днес научна тема: не само като познание за етапите на развитие на дискусията, но и защото не малка част от морално-етичните аргументи от панорамата възгледи за половете се използват и до днес. Темата е сравнително малко разработвана в България. Навлизането на български учени със сериозни изследвания в тази проблематика е израз на нараснало самочувствие и безспорно обогатява както българската историография, така и световната наука.

Дисертационният труд е необикновен и с мащабността на поставените изследователски въпроси и отговорното критично отношение към решаването им. В първа глава Дискусията относно жените – Querelle des femmes авторката синтезирано и задълбочено представя основните теории, категории и подходи на *querelle-изследванията*; обосновава понятията и ключовите дефиниции, които използва; въвежда класификация на понятието *querelle des femmes* – литературна форма, теми, хронология; разкрива споровете в съвременните изследвания доколко *querelle des femmes* може да се разглежда като форма на предмодерен феминизъм и част от *querelle du féminisme*. Тези термини авторката Р. Николова оставя аргументирано непереведени, но задачата, която си е поставила – да допринесе за разширяване на категорийно-понятийния апарат на български език в това изследователско поле – е изпълнена. Подходът на Р. Николова е културологичен – анализът на литературни модели / форми е контекстуализиран в съответното историческо време, като се отчитат както общоевропейските характеристики, така и националните специфики, конкретно се проследява италианската *querelle des femmes / des sexes*.

Райна Николова очертава историческите граници на *querelle des femmes* като представя различните съвременни мнения относно началото и края на *querelle*-текстовете – от Средновековието до XVII – XVIII в. Не само в първа глава Р. Николова показва отлично познаване на водещите изследвания по разглежданите теми. Авторката борави свободно наред с (не многото) текстове на български език и с публикации на италиански, немски, френски, английски, руски езици; показва познания върху древногръцката и латинската литература и на библейската традиция.

Във втора глава *"Венецианската изключителност" и митовете на Венецианската република* Райна Николова е успяла да направи обширен и съдържателен обзор на културната, религиозната и политическата ситуация във Венеция от Ранната модерност, убедително е набелязала философски, социални и правни аспекти, свързани с жените. Авторката извежда значението на *querelle*, на дебатите за половете като съществена част от мита за венецианската "културна изключителност", като подчертава ролята на митовете за Венеция като изграждащи „образност и идеология, които мъжете и жените на Венецианската република не само споделят, но и спрямо които действат, конструират йерархии, определят идентичности, изграждат легитимности“. Анализът не е по първични извори (законодателство, архивни материали), но критичният прочит на разнородна и многоезична литература е сам по себе си приносен. Очертаната плътна картина на правното и социалното положение на жените във Венецианската република чрез извеждане на брачните стратегии, юридическите практики и зестрата е авторска и безспорно приносна.

Глава трета *Рефлексията на жената в творчеството на Модерата Фонте и Лукреция Маринели* Райна Николова посвещава на живота и творчеството на двете писателки. Убедително авторката разкрива как социалната принадлежност в условията на специфичната идеология на Венеция определя съответните стратегии и модели на живот. Писането в защита на жените е изведено като начин за социално себепозициониране и индивидуална стратегия за легитимиране на собствената литературна дейност на писателките. Докторантката проследява развитието на концептуалните модели за жените на Модерата Фонте и Лукреция Маринели като представя детайлен литературно-критичен анализ в сравнителен план на подобрите текстове по форма, начин на писане (диалог на Фонте, трактат на Маринели). Оценявам привеждането на по-дълги цитати, преведени от Райна Николова на български език, като принос на дисертационния труд. И тук, както и в предходните глави, авторката показва високи аналитични умения, широки теоретични познания, добросъвестност и коректност към използваните извори и изследвания.

Всяка една от главите завършва с *Обобщение*, в което се представят направените изводи и се прави преход към следващата глава. Отделно има и общо *Заключение*, в което Р. Николова подчертава отново значимостта на дебата между половете като дебат чрез слово и образи, но и за думи и образи.

Представеният дисертационен труд е кохерентен и завършен, иновативен и приносен.

В автореферата с обем 22 страници са отразени общата характеристика на дисертационния труд, структурата, обема и съдържанието му, научните приноси.

Райна Николова има три публикации по темата в академични издания, през периода на докторантурата е участвала в четири научни форума – израз и гаранция за уменията да се представят и защитават тези пред научна колегия.

Предложеният дисертационен труд на Райна Николова е оригинален принос в изследването на темата, авторката показва умения и висока квалификация за самостоятелна научноизследователска работа.

Въз основа на изтъкнатите качества на докторантката и на приносните моменти в нейното дисертационно изследване, убедено препоръчвам на членовете на Научното жури да присъдят на Райна Георгиева Николова образователната и научна степен „Доктор“ по Теория и история на културата, научно направление 3.1. Социология, антропология и науки за културата.

София, 08.05.2019 г.

Анелия Касабова